

LUDBREG – Grad čuda i legendi

01

LUDBREG JE NAJPOZNATIJI PO LEGENDI DA JE U NJEMU CENTAR SVIJETA I PO JEDINSTVENOM U NAS SVETIŠTU PREDRAGOCJENE KRVI KRISTOVE. SMJEŠTEN U PODRAVINI NA POLA PUTA OD VARAŽDINA DO KOPRIVNICE, BIO JE NASELJEN JOŠ PRIJE 3000 GODINA, A DANAS NUDI MNOŠTVO ZANIMLJIVOSTI SVAKOM TKO GA POSJETI. U POVODU DANA LUDBREŠKE SVETE NEDJELJE OBJAVLJUJEMO REPORTAŽU O TOM, JEDNOM OD NAJSTARIJIH NASELJA U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ I TO IZ PERA POVJESNIČARA KOJI U NJEMU ŽIVI

TEKST *Milivoj Dretar*

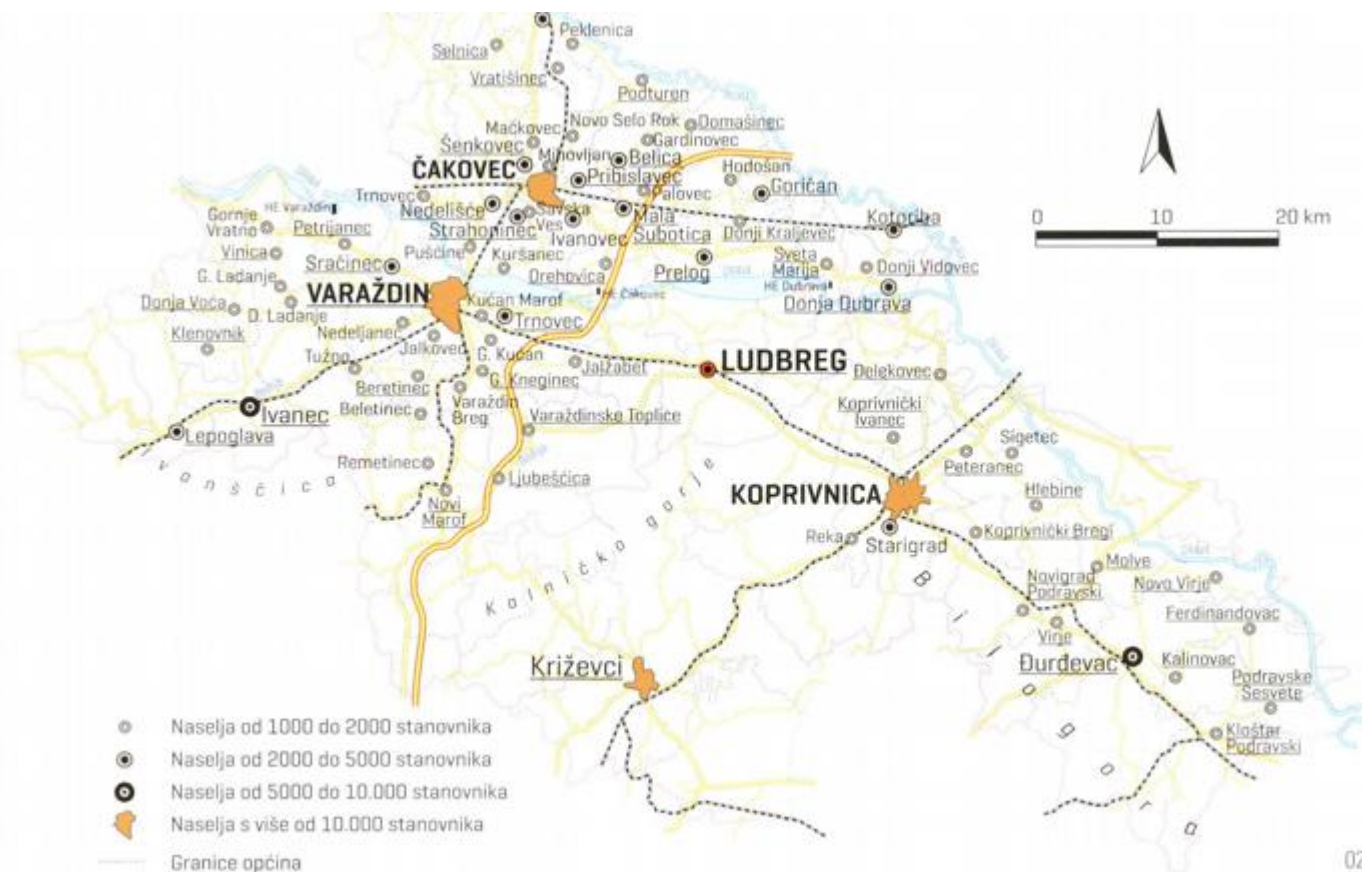
FOTOGRAFIJE *Romeo Ibršević*

Svaki turist kojeg put nanese u neki grad najprije želi znati po čemu je on važan. Ludbreg je poznat po znamenitim ljudima, brojnim legendama i čudima. No, unatoč obroncima Kalničkoga gorja s juga, nema nikakvog „ludog“ brijega, a kamoli ludih ljudi.

Ludbreg je gradić s nešto manje od 4000 stanovnika, a smjestio se na pola puta između Varaždina i Koprivnice. Pripada Podra-

vini, ali blizu su mu Medimurje i Zagorje, pa i Prigorje.

„**Taj ludi brijeg**“. Ima nekoliko predaja o tome kako je Ludbreg dobio ime. Neke su vezane uz brežuljak Gradišćak (Katale-nu) jugoistočno od grada, gdje je u rimsko doba bila vojna promatračnica, a kasnije su temelji tog objekta uzidani u obrambenu utvrdu. Tim su krajem kasnije haraćili

02

Ostrogoti, Langobardi, Mađari, Tataři i Osmanlije.

Legenda kaže da je jednom prilikom žena zapovjednika utvrde izašla na zidine sa svojim djetetom. Iznenada iz šume nahrupiše Turci. Žena zadržati i onesvijesti se, a dijete joj ispadne iz naručja i brijegom se otkotrlja ravno Turčinu pred noge. Turčin pograbi dijete i pobježe u šumu, a kad se žena osvijestila, izrekla je strašnu kletvu: „*Proklet bio taj ljudi brijeg!*“ I odatle taj neobičan naziv.

No, arheolozi upućuju da je isti brežuljak bio sklonište ljudima za vrijeme provale Gota. Složenica Ludbreg mogla je nastati od imenica „ljudi“ i „brijeg“, dakle mjesto na kojem se sklanjalo pred neprijateljem. Turistima je draga i priča mađarskog povjesničara Thalloczya o burgundijskom plemiću Lodbringu koji se, na povratku iz križarskog rata, s družinom oko 1100. godine utaborio u ovom kraju i ostao. Izgradio je kaštel s gospodarskim zgradama oko kojeg je nastalo naselje, a po njemu je prozvano Lodbring. Kasnije je preimenovano u Lubring pa konačno u Ludbreg.

01 Pogled na Ludbreg s okolnih vinograda na sjevernom dijelu Kalničkoga gorja.

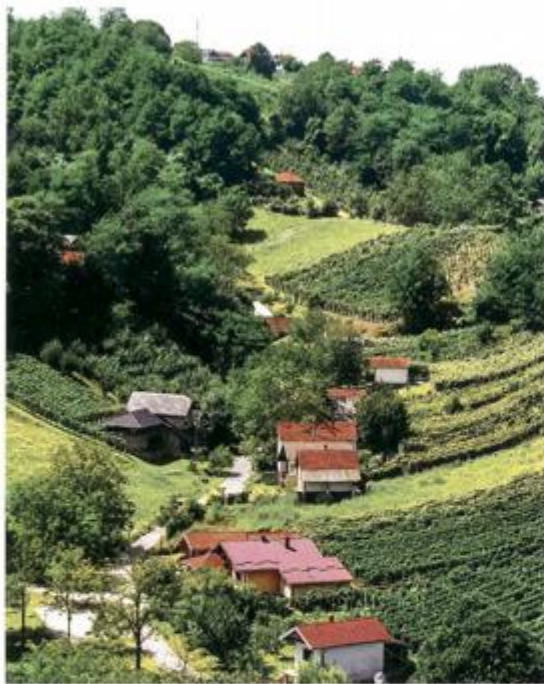
02 Ludbreg je subregionalno središte istočnog dijela Varaždinske županije. Dobro je prometno povezan s Varaždinom i Koprivnicom magistralnom cestom i željezničkom prugom.

INFO Ludbreg

- Smještaj: Podravina, Varaždinska županija, na tromeđi s Medimurjem i Zagorjem
- Stanovništvo: grad 3603, gradsko područje s 11 naselja ukupno 8478 (popis iz 2011.)
- Prigradska naselja: Apatija, Bolfan, Čukovec, Globočec Ludbreški, Hrastovsko, Kučan Ludbreški, Poljanec, Segovina, Selnik, Sigetec Ludbreški, Slokovec i Vinogradi Ludbreški
- Nadmorska visina: 157 m
- Udaljenosti: Varaždin 25 km, Koprivnica 22 km, Zagreb 98 km
- Prvi spomen grada: u 13. stoljeću
- Internetske stranice:
 Grad Ludbreg, www.ludbreg.hr
 Turistička zajednica, www.visitludbreg.hr
 Svetište, www.svetiste-ludbreg.hr
 Gradska knjižnica, www.knjiznica-ludbreg.hr
 Centar za kulturu, www.czkidn.hr

Nekad obrt i industrija, danas turizam.

Ludbreg se nalazi u gornjoj hrvatskoj Podravini, u istočnom dijelu Varaždinske županije. Od Varaždina je udaljen 25 kilometara, od Koprivnice 22, od Zagreba 98, a od mađarske granice (preko Goričana) 23 kilometra. Središte je smješteno uz rijeku Bednju. Taj odličan prometni položaj na kontaktu Podravine, Hrvatskog zagorja i Medimurja odredio je razvoj grada od davnina. Ludbreg je na sjecištu triju važnih pravaca: Varaždin

Vinorodni
brežuljci
Kalnika južno
od Ludbrega

– Osijek, Madarska – Varaždinske Toplice (Zagreb) i Međimurje – Križevci. Područje grada imalo je prema popisu iz 2011. godine 9194 stanovnika. Krajem protječu, osim Bednje, još Plitvica i Drava, koja je prirodna granica prema Međimurju. Ovaj poljoprivredni kraj sve do početka 20. stoljeća bio je „zarobljen“ u veleposjedima velikaša, plemića i crkve. Poslije 1950. grad se sve više okreće industriji, a industrijalizacija je dosegla vrhunac 70-ih godina.

Dvostruko više radnika nego stanovnika. Ludbreg je postao snažno privredno središte s metaloprerađivačkom, obučarskom, kemijskom i prehrambenom industrijom. U tim je industrijama radilo dvostruko više ljudi nego što je Ludbreg imao stanovnika. Industrija se razvila na temelju jakog poduzetništva – još 1910. u ludbreškom je kotaru poslovalo 473 poduzetnika. Ludbreg je ostao prirodni centar Ludbreške Podravine kojem gravitiraju općine Martijanec, Sveti Đurđ, Veliki i Mali Bukovec te rubni dijelovi susjednih općina.

Devedesetih godina dio industrijskih poduzeća propada, a dio radi smanjenim intenzitetom. U novije vrijeme građani ulažu u smještajne objekte, obnovu kulturno-povijesnih spomenika, turističku promidžbu i infrastrukturu. Iako jedno od najuređenijih manjih mjesta u Hrvatskoj, svi su složni da se može još mnogo napraviti. Posljednjih je godina Ludbreg u hrvatskom vrhu po privlačenju sredstva iz fondova Europske unije.

Drevni jasi i rimska Iovia. Najstarija povijest ovog prostora još je obavijena velom tajne. O prapovijesti svjedoče veliki grobni tumuli kod sela Martijanca i Vrbanovca, a posebice onaj kneževski, zvan Gomila, kod Jalžabeta, koji veličinom daleko premašuje slične u ovom dijelu Europe. Jedan od neistraženih tumula južno je od Ludbrega. Tu su i nalazišta kod Hrastovskog, Svetog Petra (ljevaonica metala iz bakrenog doba), Sigetca i Struge.

U predantičko doba ovaj prostor bio je naseljen Jasima, koji su nakon 9. godine poslije Krista uklopljeni u Rimsko Carstvo. Iako rimski građani, zadržali su samoupravnu *res publica Iasorum* sa središtem u današnjem Daruvaru. Živjeli su na potezu od Varaždina do Daruvara, a prema Jasima („posjednicima toplih vrela“) nazvane su *Aquae Iasae* – Varaždinske Toplice.

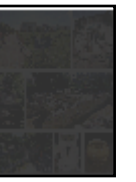
Zbog odličnog položaja na prometnici Poetovio – Mursa (Ptuj – Osijek) na mjestu današnjeg Ludbrega ubrzo nastaje naselje koje kasnije prerasta u rimski municipij *Civium Iovia Botivo*.

Još se i danas pronade pokoji novčić s likom nekog od rimskih careva. Jedan od najpoznatijih tragova su rimska kola iz obližnjeg Poljanca. Sačuvani su metalni dijelovi, posebice ukrasi koje su nakon 15 stoljeća ponovno sastavili u Arheološkom muzeju u Zagrebu, gdje se kola čuvaju. Od 1. do 5. stoljeća grad se širi i razvija. Već sam naziv *Iovia* upućuje na šovanje vrhovnog rimskog boga Jupitera, čiji je hram vjerojatno bio na gradskom forumu, ispod današnjeg Trga Svetog Trojstva.

Ludbreg ispod Ludbrega. Dolaskom kršćanstva, kult Jupitera zamijenilo je što-

U vinogradima južno od Ludbrega pronađeni su 1982. ostaci vunastog nosoroga, drevne životinje koja je tijekom ledenog doba gospodarila euroazijskim pašnjacima. Taj rijedak nalaz slučajno je otkrila Erika Ivančić po kojoj je dobio ime. Kost i zube otkopali su arheolozi Gradskog muzeja Varaždin, u kojem se nalaz čuva. Pronađeni su i ostaci pleistocenskog bizona, mamuta te brojnih fosila školjaka i riba iz doba Panonskog mora. Postoji ideja da se nalazište nosoroga obilježi replikom i 3D prikazom.

- 01 Bednja, jedna od najdužih rijeka Hrvatske, teče kroz Ludbreg
- 02 Ulaz u staru gradsku ljekarnu koja je osnovana 1868. godine
- 03 Spomenik Stjepanu Radiću u središtu grada u kojem je prvi put izabran u Sabor
- 04 Današnji Ludbreg počiva na temeljima rimske *Iovia*
- 05 U samom središtu Ludbrega, ispred gradske uprave i pokraj Osnovne glazbene škole, postavljen je eksponat „Glazbena ogradna“. Tako je Ludbreg prvi grad u svijetu koji je svim prolaznicima omogućio sviranje „Ode radosti“ na ovakvom instrumentu
- 06 Ovdje se brine i o kućnim ljubimcima
- 07 Ova rimska posuda zanimljivog izgleda pronađena je u okolici Ludbrega (foto: M. Dretar)

01

02

03

04

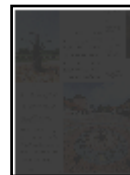
05

06

07

01

GOREČA VODA

Ni kilometar od središta Ludbrega izvor je tople slane vode za koju mještani vjeruju da dolazi iz samog središta Zemlje. Izvor je nastao za vrijeme Drugog svjetskog rata kad su Nijemci radili ispitivanja u potrazi za naftom. Na putu do svojih vinograda Ludbrežani bi slanu vodu natočili u boce i u klijetima je miješali s vinom za gemišt. Voda je izrazito ljekovita, posebno za kožna oboljenja, rane i kostobolju. Obogaćena je mineralnim tvarima te kemijskim primjesama koje se pri kontaktu s vatrom zapale. Mještani vjeruju da i naziv obližnjeg sela Slanja upućuje na izvor slane vode. Vrućih izvora ima i kod Lunjkovca, Kutnjaka i Legrada. Dosad to termalno bogatstvo nije iskorišteno, iako bi se toplom vodom mogao grijati cijeli Ludbreg.

vanje Svetog Trojstva kojem je posvećena i župna crkva. Tu se nalazilo i sjedište rano-kršćanske biskupije Iovic. Upravo je u 4. stoljeću Iovia doživjela svoj vrhunac, da bi propala prolaskom Gota prema Italiji, na prijelazu u 5. stoljeće.

Arheološka istraživanja Iovic traju i danas, posebno otkako je u samom središtu Ludbrega otkrivena površina veća od 1000 četvornih metara s ostacima rimskih bedema, termi i javnih zgrada. Tamo se kani urediti antički park koji bi se mogao povezati sa sličnim u Varaždinskim Toplicama.

110 — Meridijani broj 207

Priče mještana govore da je ispod Ludbrega jedan drugi Ludbreg – onaj rimski: podzemni hodnici, rimska kanalizacija i brojni grobovi. Ponekad se može čuti kako buka na Trgu Svetog Trojstva neobjašnjivo odzvanja u neistraženim šupljinama pod Trgom.

Legenda o centru svijeta. Svake godine Ludbrežani obilježavaju 1. travnja – Dan centra svijeta. No, to nije prvotravanjska šala. Odakle vjerovanje da je središte planeta baš tu?

Legenda iz 12. stoljeća, koju je prema jednom zapisu iz 1776. pronašao Erasmus Weddigen, govori da je 1. travnja 1141. nedaleko od Ludbrega na velikaškom posjedu rođena kći upravitelja imanja, Ludberga.

01 Iz neobične fontane teče vruća voda neugodna mirisa koja se povremeno može i zapaliti

02 Oznaka za *Centrum Mundi* ili centar svijeta na glavnom ludbreškom Trgu Svetog Trojstva. Ideja je vezana uz legendu o slavnoj plemkinji Ludbergi

03 Barokna župna crkva Presvetog Trojstva ima visok zvonik, a okružena je cinktorom

04 Stara crkvena zvona istopljena su tijekom Prvog svjetskog rata za topove, a kasnije su ugrađena nova

05 U unutrašnjosti crkve očuvan je namještaj i inventar iz raznih razdoblja, među kojim se ističe barokna propovjedaonica. Freske je izradio Mirko Rački – slikar hrvatske moderne

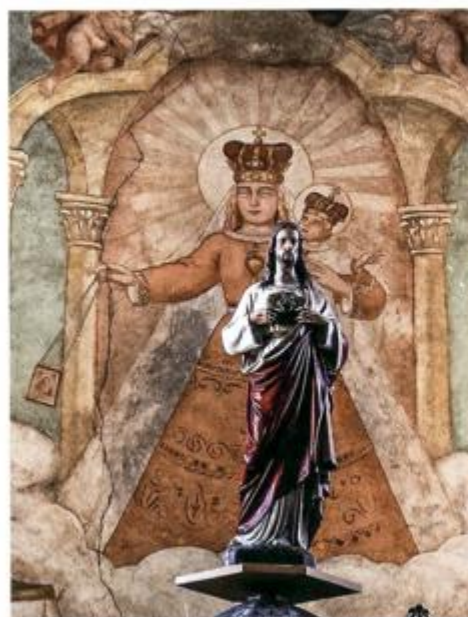
02

03

04

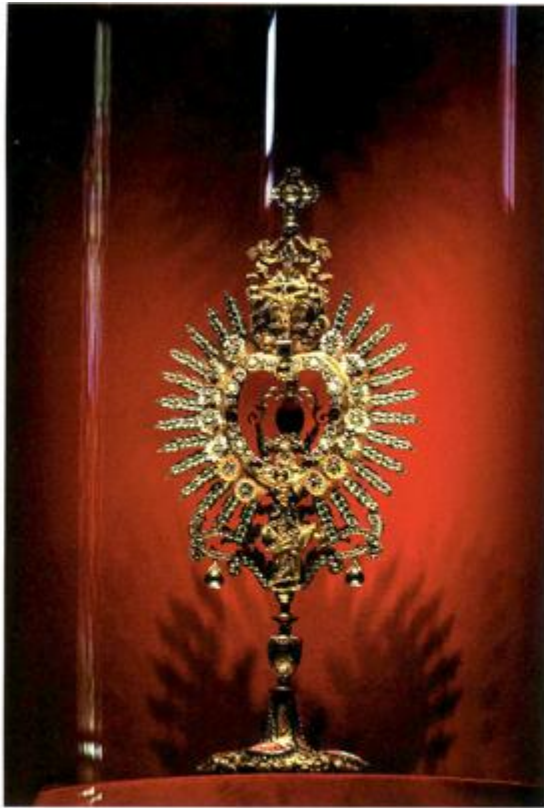

05

OSIM DANA LUDBREŠKE SVETE NEDJELJE POČETKOM RUJNA, KOJI KULMINIRAJU HODOČAŠĆEM U SVETIŠTE PREDRAGOCJENE KRVI KRISTOVE, U LUDBREGU SE ODRŽAVA SAJAM CVIJEĆA FLORA CENTRUM MUNDI, LUDBREŠKA BICIKLIJADA, GLAZBENI FESTIVAL IDEMO OTOK, DANI MLADENA KERSTNERA, LUDBREŠKI FAŠNIK, IZLOŽBA VINA, CINKUŠ ADVENTSKI I DAN GRADA NA JOSIPOVO 19. OŽUJKA

01

PARNICA ZBOG RELIKVIJARA PRESVETE KRVI

Remek-djelo baroknog zlatarstva, pokaznicu (monstrancu) s relikvijom Krvi Kristove darovala je 1721. godine grofica Eleonora Batthyany-Strattmann dvorskoj kapeli. Pokaznica visoka 67 centimetara izrađena je od pozlaćenog srebra, a bogato je ukrašena poludragim kamenjem i ahatom te likovima raskršćenog Isusa, Boga Oca i svetog Petra. Autor monstrance je augsburški zlatar Caspar Riss von Rissenfels s kraja 17. stoljeća. Ranije se pokaznica čuvala u dvorskoj kapeli i iznosila samo za Svetu nedjelju. No, jednom je župnik Filip Sever odlučio ne vratiti je u kapelu, nego je zadržati u župnoj crkvi Presvetog Trojstva. To je razljutilo kneza Batthyanya pa je došlo do sudskog spora koji je okončan u korist župnika. Od tada se pokaznica čuva u crkvi, a u kapelici Svetog Križa je samo tijekom mise u četvrtak uoči Dana ludbreške Svete nedjelje.

Preljepu i obrazovanu djevojku zaveo je vitez Urlich, a Ludberga se pokajala živeći isposničkim životom i brinući se o svom sinu Theobaldu. Rado je pomagala ljudima, a usavršila se u spravljanju odličnog vina koje se služilo i na misama te je jednom, prema legendi, čak ubrzalo izbor pape u Viterbu jer je kardinal iz Budima, čudotvorno točeći vino iz nepresušne bačve, skratio vrijeme konzistorija.

U zrelim godinama Ludberga je još bila izrazito lijepa i nečastivi je odlučio opet je staviti na kušnju. Pojavio se u liku prebo-

02

gatoga grofa koji ju je htio zvesti i preoteti joj vinograd. Ali ovaj put se nije dala prevartiti, nego je nečastivog drvenim križem protjerala u zemlju takvom snagom da je na suprotnoj strani svijeta eksplodirala Antipodravina od koje je danas preostalo malo otočje Antipodes, jugoistočno od Novog Zelanda. Na mjestu tog strašnog susreta i danas izvire vruća voda (Ludbergino vrelo) koja se u dodiru s vatrom zapali. Ludbergu su počeli štovati kao sveticu, a poslije smrti izgradili su kapelicu nad njezinim grobom.

Dan centra svijeta. Tijekom osmanlijskih provala nestalo je Ludberginog posljednjeg počivališta, ali danas se u njezinu čast slavi Dan centra svijeta. Prvog dana travnja u Ludbreg dolaze predstavnici novoga grada prijatelja Ludbrega s gradonačelnikom, a

01 Raskošan relikvijar s ampulicom Krvi Kristove krasi i našu naslovnicu

02 Sakralni spomenik na otvorenom: svetište Predragocjene Krvi Kristove (prema nacrtu arh. Zlatka Filipovića)

03 Unutrašnjost svetišta s jedinstvenim prikazom Posljednje večeri

04 Početkom svakog rujna ovdje se okupljanju hodočasnici tijekom Dana ludbreške Svete nedjelje – postaje križnog puta oko svetišta

LUDBREG JE SVETIŠTE GDJE SE ŠTUJE PRESVETA KRV KRISTOVA. OKO 1410. GODINE NEKI JE SVEĆENIK SLUŽEĆI MISU POSUMNJAO U MOGUĆNOST PRETVORBE VINA U KRISTOVU KRV. NO KAD JE DIO HOSTIJE TREBAO SPUSTITI U VINO, OPAZIO JE U KALEŽU KRV. TO JE ISPRIČAO TEK NA SAMRTI. TADA SE PROŠIRIO GLAS O LUDBREŠKOM ČUDU I HODOČASNICI SU POHRLILI SA SVIH STRANA

on zajedno s domaćinom pričvrsti pločicu s imenom novog prijatelja u krugove na Trgu Svetog Trojstva. Samo središte Trga uređeno je kako bi posjetitelja navelo na misao da je u središtu svijeta. Od najmanjeg kruga oko ludbreškoga grba nižu se krugovi do najvećeg, koji predstavlja zemaljsku kuglu. Na krugovima su na proporcionalnoj udaljenosti pločice s imenima gradova prijatelja Ludbrega, poput Čakovca, Vukovara, Zagreba, Raba, Kastva, Tržiča, Notthingama i mnogih drugih. Na obodima ludbreških krugova europske su prijestolnice: Beč, Budimpešta, Pariz, Rim...

Proslava se zbiva na središnjem trgu, a posjetitelje se časti vinom i delicijama. Sretnici kojima je taj dan rođendan mogu kušati i ukusnu Ludberginu tortu!

Na Dan centra svijeta nadovezuje se početkom svibnja Flora Centrum Mundi, jedan od najvećih sajmova cvijeća u Hrvatskoj. Po proizvodnji cvijeća poznat je bukovečki kraj gdje je u selima Dubovici i Kapeli mnogo registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG).

Prozora na dvorcu koliko i dana u godini. Za kralja Bele IV. (1235. – 1270.), točnije 1244. godine, Ludbreg i njegovo vlastinstvo prvi se put spominju u kraljevoj povelji. Zatim se u zapisu iz 1317. spominje *castrum de Ludbreg* kao tvrđava, trgovište i župa *Sancte Trinitatis de Ludbreg*. Mnoge su povijesne ličnosti vezane uz Ludbreg: kralj Koloman, Žigmund Luksemburški, knez Krsto Frankopan, sultan Sulejman Veličanstveni, car Josip II., car Franjo I. s caricom Karolinom, ban Khuen-Héderváry,

U Ludbregu je 1891. rođen Rudolf Fizir, poznati konstruktor aviona. Prvi zrakoplov konstruirao je još kao student 1913. godine. Nakon rada u Njemačkoj i Mađarskoj, zapošljava se u tadašnjoj jugoslavenskoj Vazduhoplovnoj komandi, a od 1941. radi u Zagrebu. Konstruirao Fizir F1, prvi naš zrakoplov, hidroavion, amfibije, školske dvokrilce i turističke monoplane. Umro je 1960. godine. U njegovu se čast prilaz Zračnoj luci „Franjo Tuđman“ u Zagrebu naziva Ulica Rudolfa Fizira. U parku ludbreškog dvorca nalazi se replika jednog njegovog aviona, dok je Aeroklub „Rudolf Fizir“ iz Ludbrega jedan od najboljih u Hrvatskoj.

kardinal Stepinac... Kao vlasnici posjeda Ludbrega izmjenjivale su se velikaške obitelji: Paližne, Bakonjići, Ludbreški, Chuzi, Rohonzi, Thuroczy. Obitelj Erdödy Ludbregom je gospodarila u 17. stoljeću, a posljednji vlasnik bila je kneževska obitelj Batthyany-Strattmann (do 1923.). U njezino je vrijeme dograđen i preuređen dvorac s kapelom. Tako dvorac sadrži značajke svih stilova od 14. do 19. stoljeća, a današnji izgled dobio je u 18. stoljeću.

Priča se kako je knez Batthyany zahtijevao da na dvorcu bude toliko prozora koliko je dana u godini. Obitelj Batthyany bila je tako moćna da je imala pravo suđenja i izricanja smrtnih kazni. Dvorski sudac službovao je u gradu sve do 1848. godine. U podrumu dvorca bila je tamnica za neposlušne kmetove i razbojnike. Batthyanyjevi su bili pristaše Habsburgovaca. Jednom je u posjet ludbreškom knezu Filipu došao car Franjo I. s caricom Karolinom te prenoćio u dvorcu. Drugo je jutro pošao u župnu crkvu osobno razgledati monstrancu s Presvetom Krvu.

Jedinstveno svetište u Hrvatskoj. Ludbreg je jedno od rijetkih svetišta u svijetu gdje se štuje Krv Kristova. To štovanje potvrđeno je bulom pape Leona X. od 19. ožujka 1513. godine.

01

02

03

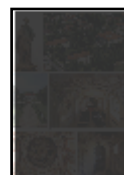
04

05

- 01 Unutrašnje dvorište dvorca Batthyány-Strattmann
- 02 Ulaz u kapelu Sv. Križa u dvorcu
- 03 Sakralna zbirka u sklopu dvorca
- 04 Svodni ošlik u jednoj od prostorija dvorca
- 05 Barokni dvorac Batthyány-Strattmann spomenik je kulture nulte kategorije
- 06 U dvorcu djeluje izdvojena jedinica Hrvatskog restauratorskog zavoda
- 07 Arealni pogled na kompleks ludbreškog dvorca, čiji je perivoj u međuvremenu donekle izmijenjen
- 08 Pogled na dvorski park
- 09 Kapela Sv. Križa u dvorcu – tu se navodno zbila čudesna pretvorba početkom 15. stoljeća kada se vino pretvorilo u krv za vrijeme mise prilikom euharistije
- 10 Svodne iluzionističke freske kapele prikazuju čudo pretvorbe Krvi Kristove, papinsku procesiju u Rimu te otvoreno nebo u kupoli. Izveo ih je slikar Michael Peck 1753. godine

06

07

08

09

10

ČUDESNA IZBAVLJENJA I OZDRAVLJENJA

Uz kapelu u dvorcu Batthyany-Strattmann nalazi se arhivska zbirka vezana uz nastanak svetišta u Ludbregu. Tamo je i „Knjiga čuda“ (*Liber miraculorum*) iz 1764. godine. Riječ je o prijepisu dvorskog kapelana Jurja Kušića koji je tu zabilježio svih 14 čuda iz saslušanja 1513. godine te novija čudesna ozdravljenja, ukupno 44 slučaja: „...Žena nekog plemića Jurja, kaštelana Bisaga, mrtva, obučena spremijena i drugog dana postavljena na nosila, na čiji su ukop pozvana četvorica župnika, pošto su se ovi pomolili i načinili zavjet Predragocjenoj Krvi ovdje u Ludbregu, oživjela je i pokazala se ovdje pred nama i cijelim narodom; sin Gala iz Ivanića imao je šest smrtonosnih čireva kuge. Svi su išezli pošto se zavjetovao; neka žena osuđena na spaljivanje i svezana za stup pod koji je bilo stavljeno oko 40 plastova drva i već potpaljena vatra, učinivši zavjet izašla je slobodna i neozlijeđena na čuđenje svijetu...“ Na 19 listova najčešće se spominju ozdravljenja od dugotrajnog i teškog krvarenja, padavica, rana, bolova u tijelu, ozljeda od poroda, groznica, sušice i opsjednutosti.

Prema povijesnim podacima, čudo pretvorbe vina u Krv Kristovu dogodilo se oko 1410., vjerojatno u župnoj crkvi Presvetog Trojstva. Zapis papine bule govori da je neki svećenik, služeći misu, posumnjao u riječi pretvorbe *ovo je tijelo moje i ovo je kalež krvi moje*, no u trenutku kada je dio hostije trebao spustiti u vino, opazio je u kaležu svježu krv. Vrlo uzbuđen, brzo je misu priveo kraju, a kalež s krvi sakrio i o tome nikome nije govorio. U posljednjim trenucima svog života, priznao je događaj pred svjedocima i otkrio gdje se nalazi kalež s krvi.

Ubrzo se proširio glas o ludbregskom čudu, a sa svih strana pohrlili su hodočasnici, nadajući se čudesnom izlječenju. Glasovi su došli i do pape Julija II. koji naređuje istragu. I zaista, na Cvjetnicu 4. travnja 1512. u Ludbregu su javno ispitani svjedoci čudesnih ozdravljenja, a dva opata svoje su bilješke i pozitivno mišljenje poslali papi Juliju II.

Papa Leon X. požurio se s priznanjem. Kako je Julije II. ubrzo umro, novi papa Leon X. već prvog dana pontifikata potvrđuje sve isprave svog prethodnika. Među ostalim, u Ludbreg je poslao bulu kojom je potvrdio čudo te „...svakom posebno koji će u ovo prošteništa doći, za sva vremena i svima koji u Krista vjeruju, napose pokajnicima, koji se u ispovijedi pomire s Bogom, podjeljuje oproste od vremenitih čistilišnih kazni, i to napose na blagdan Tijelova, u čitavom tjednu pred blagdan Rođenja Marijina, na blagdan Krvi Isusove i blagdan Svetog Tome Apostola...“.

Svake prve nedjelje u rujnu rijeke hodočasnika slijevaju se u Ludbreg. Krv Kristova čuva se u ludbregskoj župnoj crkvi Presvetog Trojstva, u bogato ukrašenoj pokaznici koju je dala izraditi grofica Eleonora Batthyany-Strattmann 1712. godine.

Inače, župna crkva izgrađena je 1410. u gotičkom stilu, barokno obilježje dobila je u 17. i 18. stoljeću, a pregrađena je i proširena 1829. Crkvu je 1937. oslikao Mirko Rački.

Zavjet ispunjen nakon dva i pol stoljeća. Sredinom 18. stoljeća pakračkim, požeškim, novogradiškim i kutinskim krajem harala je kuga. Tijekom sedam mjeseci pomrlo je više stotina ljudi pa su Hrvati zavapili za pomoći Božjom. Opasnost se približila i Zagrebu. Na saborskom zasjedanju u Varaždinu 15. prosinca 1739. hrvatski se staleži i redovi zavjetovaoše Bogu da će, ako kuga prestane, sagraditi kapelu u čast Presvete Krvi Kristove u Ludbregu – mjestu najvećeg blaga cijele Kraljevine. Kuga je zaista stala, no zavjet Sabora nije se ispunio. Ponovni pokušaj ispunjenja zavjeta 1939. spriječio je Drugi svjetski rat. Tek nakon punih 255 godina položen je temeljni kamen za izgradnju zavjetne kapele Hrvatskog sabora te je 1993. postala središnjim mjestom Svete nedjelje. Zabat zavjetne kapele i postaje Križnog puta krase slike Muke Isusove u tehnici mozaika od obojenog muranskog stakla, djelo domaćeg umjetnika Gorana Petrača.

Dvorac – posjed, vojarna, tvornica i restauratorski centar. Još je jedna velika znamenitost Ludbrega dvorac Batthyany-Strattmann. Temelji mu dati-

01 Naš autor, povjesničar Milivoj Dretar u ekološkom gradskom vozilu

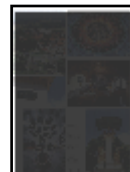
02 Panorama grada

03 Ludbreg okružen s pet elemenata: vatrom, zrakom, zemljom, vodom i vinom

04 Jedna gradska ulica zove se: Ulica Centar svijeta

05 U nekadašnjoj željezari i benzinskoj stanici sada je Pivnica „Mejaši“

06 Raskošan pil s prikazima Svetog Trojstva, svetog Roka i svetog Florijana

Osim stare lipa, zasadene još 1925. godine, na središnjem ludbreškom trgu „raste“ i pametno drvo. Ispod krošnje koja Sunčevu energiju pretvara u električnu stablo ima utičnice za punjenje različitih uređaja, od mobitela i laptopa do električnih bicikala. Usto, drvo noću isijava magičnim plavičastim svjetlom.

DIVOVSKI SVETI VINKO

Uz magistralnu cestu od Ludbrega prema Koprivnici, iznad naselja Globočca, stoji divovski kip svetog Vinka, zaštitnika ludbreškog vinogorja. Udruga vinogradara „Trsek“ zaslužna je za postavljanje 7,4 metra visokog kipa na osam metara visokom postolju s vidikovcem. Izradio ga je Petar Kolarić, kipar iz Ždale. Ovo je najviši kip svetog Vinka na svijetu, a pogled s vidikovca dopire do Mađarske. Kip je blagoslovljen i otvoren 29. listopada 2011. godine.

Inače, Ludbreška vinska cesta nalazi se u vinogorju nad gradom. Rijetko koji ludbreški gazda nema vinograd. Vinogradarstvo i podrumarstvo u tradiciji su ludbreškog kraja, a nedavno je u podrumu dvorca za posjetitelje otvoren vinski podrum.

raju iz 13. stoljeća. Glavna je zgrada u 16. stoljeću bila okružena 2,7 metara visokim zidom te jarkom s vodom preko kojeg je vodio pomični most. U angažmanu knezova Batthyany, gradački arhitekt Joseph Hueber preoblikuje kaštel u barokno-klasicistički dvorac od 1745. do 1749. Prema legendi, čudo pretvorbe vina u Svetu Krv dogodilo se u dvorskoj kapelici, iako je vjerojatnije da se to zbilo u obližnjoj župnoj crkvi. Danas se u dvorskoj kapelici Svetog Križa mogu razgledati zidne slikarije Michaela Pecka iz Kaniže (1753.), među kojima se ističe „Čudesna pretvorba“ na kojoj vjernici promatraju kalež u svećenikovoju ruci iz kojeg teče Isusova krv. Istom se autoru pripisuju i freske iz dvorane „Sallaterain“ u gos-

podarskoj zgradi gdje je ured ludbreškog gradonačelnika. Posljednji vlasnik dvorca Ladislav Batthyany prodao je svoj posjed 1923. godine barunu Amonu Rukavini, a od njega ga je otkupila tvrtka Berger iz Zagreba. Za nekoliko godina rasparcelirane su livade, oranice i šume, a 1939. dvorac je otkupila općina Ludbreg.

Kasnije je dvorac služio u različite svrhe. U njemu je za Drugog svjetskog rata bila njemačka posada, koja je uništila prelijepi perivoj, kasnije jugoslavenska vojska pa čak i pogon Varteksa. U vrijeme Domovinskog rata oronuli je dvorac temeljito obnovljen uz pomoć kredita bavarske vlade te se u njemu deponiraju umjetnine s ratom zahvaćenih područja. Danas je u tom spomeniku nulte kategorije Restauratorski centar Ludbreg. Djelomično je obnovljen dvorski perivoj. U pokrajnjim su zgradama gradska uprava i srednja škola.

U ludbreškoj okolici su i Draškovićevo dvorac u Velikom Bukovcu, Patačić-Rauchov u Martijancu, Inkeyov u Rasinji i Somogy-Bedečkovićevo u Jalžabetu. No, zbog neodržavanja, u vrlo su lošem stanju.

Mladen Kerstner, otac „Gruntovčana“. O prošlosti Ludbrega i okolice najviše je pisala učiteljica i lokalna povjesničarka Marija Winter. Ipak, kako govoriti o Ludbregu, a ne spomenuti dramaturga i humorista Mladena Kerstnera, oca legendarne TV serije „Gruntovčani“. Rodio se u bogatoj ludbreškoj obitelji 1928. godine. Glumu i režiju studirao je u Zagrebu i Ljubljani. Putovao je s amaterskim glumačkim društinama, a poslije se bavio novinarstvom i pisanjem. Radio je kao kazališni glumac i redatelj, knjižničar te lektor za kajkavsko narječje na Hrvatskoj radioteleviziji. Književni prvijenac bio mu je kratki kriminalistički roman „Kabana broj 23“. Pisao je prozu, dramska djela, feljtone i humoreske te scenarije za popularne TV serije „Mejaši“ (1970., redatelj Ivo Vrbanić), „Gruntovčani“ (1975.) i „Dirigenti i mužikaši“ (1991., redatelj Krešo Golik). Najpopularniji su

01

02

03

01 Spomen ploča ocu TV serije „Gruntovčani“ Mladenu Kerstneru na njegovoj rodnoj kući u Ludbregu

02 Prizor iz Kerstnerovih „Gruntovčana“: Dudek i tetec Cinober

03 Mladen Kerstner u svom vinogradu na Črn-belu

„Gruntovčani“, serija o stanovnicima zamišljenog podravskog sela, Široku, izvanredno životnu galeriju likova predvodi Draš Katalenić Dudek, oličenje podravskog seljaka, pa i općehrvatskog čovjeka – poštenog, marljivog, ali nedoraslog životnim iskušenjima i preslabog da se suprotstavi Cinoberu, Presvetlom i drugim „mudrijašima“ koji ga iskorištavaju.

Na kajkavštini rodnog kraja Kerstner je prikazao niz antologijskih likova uronjenih u izvornu podravsku sredinu 1960-ih i 1970-ih. Gruntovačke teme obradio je i u pripovjedačkom diskursu („Djetinjstvo u Gruntovcu“, 1986.), a napisao je i 30 radiodrama, uglavnom komedija te kazališne komade od kojih su izvedeni „Weekend u

Gruntovcu“ (1978.), „Krstitke“ (1980.), „V Gruntovcu i devize klize“ (1985.) i „Gruntovec je moj dom“ (1989.).

Otišao je prerano 1991., netom je snimio „Dirigente...“. Mladen Kerstner trajno je pridonio kajkavskoj književnosti, a sjećanje na njega traje u jesenskim „Danima Mladena Kerstnera“ u Ludbregu. U njegovu čast nazvana je Gradska knjižnica i čitaonica.

Nakon svega napisanog, čini nam se da se baš ova jesen nudi kao idealna prilika da se zaputite u Podravinu (iz Zagrebe se najbrže stiže autocestom prema Varaždinu pa po magistralnoj cesti Varaždin – Koprivnica) dodete u Ludbreg – grad u kojem toliko toga lijepog i zanimljivog možete vidjeti i doživjeti. ☐